

Beslissing

inzake de klacht van [klager] over het handelen van de MIVD

Beslissing van de afdeling klachtbehandeling van de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) inzake de klacht van [klager] over het handelen van de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD).

De klacht

Klager heeft op 16 februari 2022 een klacht over de MIVD ingediend bij de afdeling klachtbehandeling van de CTIVD (hierna: de afdeling klachtbehandeling).

Naar aanleiding van de klachtbrief heeft de afdeling klachtbehandeling op 2 maart 2022 gesproken met klager. In dit gesprek heeft hij de klacht nader kunnen toelichten. Daarnaast is besproken of de klacht eerst door de betrokken minister dient te worden afgehandeld, of dat dit niet van klager kan worden gevegd, gelet op de geschiedenis en de procedures die (hebben ge-) lopen.

Tezamen met klager is de afdeling klachtbehandeling vervolgens tot de volgende klachtformulering gekomen:

Klager is op 28 september 2017 voorgedragen voor een (aanvullend) veiligheidsonderzoek (Verklaring van Geen Bezwaar, VGB) op niveau A, klager had op dat moment een VGB op B-niveau. Pas op 7 juli 2021 ontving hij van de minister van Defensie geen besluit over het VGB op A-niveau en een besluit tot intrekking van het VGB op B-niveau. Op 8 december 2021 ontving klager de toekenning onder voorwaarden van een ander veiligheidsonderzoek, op C-niveau. Dit onderzoek was aangevraagd op 2 september 2021. Bovendien was op 22 januari 2020 – zonder overleg met klager – ook al een veiligheidsonderzoek op C-niveau opgestart. Dit onderzoek is later –wederom zonder overleg met klager – weer stopgezet.

Klager beklagt zich over de duur van de afwikkeling van de drie veiligheidsonderzoeken, alsmede over de (gebrekkige en onjuiste) informatievoorziening van de MIVD en de minister van Defensie jegens hem hieromtrent.

Overslaan eerstelijns klachtbehandeling

De afdeling klachtbehandeling heeft besloten dat van klager niet kan worden gevegd eerst bij de minister van Defensie te klagen, omdat klager meermalen contact heeft gezocht om navraag te doen naar de stand van zaken en het uitblijven van reactie van de MIVD en de minister op die navraag.

Onderzoek

Klager heeft zijn klacht nader toegelicht en documentatie overgelegd. Daarnaast heeft de afdeling klachtbehandeling onderzoek gedaan in de systemen van de MIVD. De afdeling klachtbehandeling heeft rechtstreeks en zelfstandig toegang tot de systemen van de MIVD.

De afdeling klachtbehandeling heeft schriftelijke vragen gesteld aan de MIVD en het ministerie van Defensie. Hierop zijn antwoorden ontvangen. Naar aanleiding van deze antwoorden zijn aanvullende vragen gerezen. Daarop heeft de afdeling besloten verschillende medewerkers van de MIVD en medewerkers van het ministerie van Defensie te horen.

De bevindingen van de afdeling klachtbehandeling zijn in het kader van hoor en wederhoor aan klager, aan de MIVD en het ministerie van Defensie voorgelegd. Alle partijen hebben hierop gereageerd.

Toetsingskader

De afdeling klachtbehandeling toetst bij de behandeling van klachten de behoorlijkheid van het handelen waarover wordt geklaagd. Dit doet zij aan de hand van de behoorlijkheidsnormen zoals opgesteld door de Nationale ombudsman.¹

De klacht van klager ziet op de duur van de afwikkeling van de veiligheidsonderzoeken, alsmede op de (gebrekkige en onjuiste) informatievoorziening daaromtrent. De afdeling klachtbehandeling kijkt daarom met name naar de behoorlijkheidsnormen 'voortvarendheid', 'betrouwbaarheid' en 'goede informatieverstrekking'.

De behoorlijkheidsnorm 'voortvarendheid' houdt in dat de overheid zo snel en zo slagvaardig mogelijk handelt. Wanneer de besluitvorming langer duurt, informeert de overheid de burger daarover tijdig. De behoorlijkheidsnorm van 'betrouwbaarheid' houdt in dat de overheid binnen het wettelijk kader handelt. Dit betekent ook dat de overheid gemaakte afspraken en toezeggingen nakomt. 'Goede informatieverstrekking' als behoorlijkheidsnorm houdt in dat de overheid ervoor zorgt dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze klopt en volledig en duidelijk is. Informatie moet niet alleen worden verstrekt wanneer de burger erom vraagt, maar ook actief en tijdig worden gedeeld door de overheid zelf.

Bevindingen

De afdeling klachtbehandeling baseert haar bevindingen op (1) het klaagschrift, (2) de gesprekken met klager en de door hem overgelegde documentatie, (3) de antwoorden op de schriftelijke vragen door de MIVD, (4) de gesprekken met de medewerkers van de MIVD en het ministerie van Defensie en (5) het onderzoek in de systemen en de dossiers van de MIVD.

¹ Raadpleegbaar via www.nationaleombudsman.nl/folders-en-brochures/behoorlijkheidswijzer.

Tijdlijn op hoofdlijnen

3 oktober 2017: start onderzoek VGB

Klager is door [afdeling] van het ministerie van Defensie aangemeld voor een veiligheidsonderzoek ten behoeve van het verkrijgen van een Verklaring van Geen Bezwaar (VGB) op veiligheidsmachtigingsniveau (VMN) A. Uit de systemen van de MIVD blijkt dat op 28 september 2017 de Staat van Inlichtingen (de voorloper van het huidige Opgave Persoonlijke Gegevens-formulier) wordt ingediend. Op 3 oktober 2017 wordt het onderzoek opgestart, waarna een week later de eerste onderzoekshandelingen worden uitgevoerd. Hoewel klager stelt deze niet te hebben ontvangen, volgt uit het systeem van de MIVD dat op 28 november 2017 een verdragingsbrief wordt verstuurd.

8 maart 2018: veldonderzoek

Op 8 maart 2018 vindt er een veldgesprek plaats met klager. Op 1 oktober 2018 wordt de aanvraag van klager intern door een andere medewerker van de Unit Veiligheidsonderzoeken (UVO) overgenomen. Tijdens het onderzoek is niet gebleken dat er in de tussenliggende periode verdere activiteiten hebben plaatsgevonden in het onderzoek. Uit een van de gesprekken die de afdeling klachtbehandeling hierover heeft gevoerd en het onderzoek dat zij heeft verricht, is gebleken dat er geen verslaglegging is over de periode tussen maart en oktober 2018.

25 oktober 2018: analyse

Op 25 oktober 2018 is de analyse door de medewerker van de UVO gereed. Hierna wordt er nog nader onderzoek verricht. Dit wordt echter pas in januari 2019 in gang gezet en afgerond. Uit de gesprekken die de afdeling klachtbehandeling heeft gevoerd komt naar voren dat in de tussenliggende periode zeer waarschijnlijk verschillende keren intern overleg is geweest over het dossier van klager. Hier is echter geen verslaglegging van.

21 mei 2019: eerste concepttekst besluit

Nadat dit is afgerond, levert de medewerker van de UVO op 21 mei 2019 een eerste concepttekst van het voornemen aan. Deze tekst is vervolgens de ambtelijke tekenlijn in gegaan, waarna het in oktober 2019 terugkomt bij de UVO. Vervolgens gaat het concept opnieuw de ambtelijke tekenlijn in.

28 januari 2020: voorgenomen besluit verzonden aan klager

Op 27 januari 2020 ontvangt de beveiligingscoördinator van klager bericht van de MIVD. Daarin staat dat het veiligheidsonderzoek nog loopt. Een dag later, op 28 januari 2020, wordt het voornemen tot weigering van de VGB op VMN A en de intrekking van de VGB op VMN B verzonden aan klager.

7 februari 2020: zienswijze ingediend

Klager heeft tegen dit voornemen bij brief gedateerd 7 februari 2020 zijn zienswijze ingediend. Dit is op 12 februari 2020 door de MIVD ontvangen. Op 9 maart 2020 wordt, op initiatief van de juridisch adviseur van de vakbond van klager, een zienswijzegesprek geïnitieerd. Dit gesprek vindt plaats op 24 april 2020.

Naar aanleiding van het zienswijzegesprek dat de MIVD voert met klager, is besloten nader onderzoek te doen.

3 juni 2020: concepttekst definitief besluit tekenlijn in

Kort nadat het nader onderzoek is afgerond, op 3 juni 2020, levert de medewerker van de UVO de concepttekst van het definitieve besluit aan, waarna dit de ambtelijke tekenlijn in gaat. Op 8 juli 2020 wordt er door de plaatsvervangend secretaris-generaal van Defensie (hierna: PSG Defensie) een intern overleg geïnitieerd waarbij ook de Landsadvocaat bij aanwezig is. Na een tweede intern overleg op 28 juli 2020, waarbij wederom de Landsadvocaat aanwezig is, wordt de concepttekst van het definitieve besluit op 30 juli 2020 teruggestuurd naar de UVO, omdat deze moet worden aangepast.

16 september 2020: gesprek met klager

Na een overleg tussen de juridische afdeling van de MIVD, het plaatsvervangend hoofd van de UVO en de PSG Defensie op 19 augustus 2020, vindt er op 16 september 2020 een gesprek plaats tussen klager en zijn juridisch adviseur en onder meer de PSG Defensie, een medewerker van het Bureau Secretaris-Generaal van Defensie en de Landsadvocaat. Tijdens deze overleggen wordt de mogelijkheid besproken om klager te plaatsen op een burgerfunctie, waarvoor hij in ieder geval niet een VGB op VMN B nodig heeft. Na het gesprek van 16 september 2020 neemt klager een advocaat in de arm. Deze advocaat en de Landsadvocaat hebben vanaf dat moment contact met elkaar.

26 februari 2021: rappel MIVD bij Landsadvocaat

Op 26 februari 2021 rappelleert de MIVD bij de Landsadvocaat, waarna zij op 3 maart 2021 bericht krijgen dat zij nog in afwachting zijn van een reactie van de advocaat van klager.

4 mei 2021: reactie advocaat klager

Op 4 mei 2021 stuurt de advocaat van klager een brief waarin primair wordt verzocht tot behoud van de VGB op VMN B en subsidair om een (schade)vergoeding wordt verzocht voor, kort gezegd, het mislopen van inkomsten indien hij een overstap maakt naar een burgerfunctie. Naar aanleiding hiervan, vinden intern gesprekken plaats om te bezien of afgifte van een VGB op VMN C mogelijk is, zodat klager als militair aangesteld kan blijven. Op 22 juni 2021 ontvangt klager een reactie van de Landsadvocaat, namens het ministerie van Defensie, waarin is aangegeven dat Defensie geen grondslag ziet voor de door hem gevraagde vergoeding en dat het lopende VGB-besluitvormingstraject op korte termijn zal worden afgerond.

6 juli 2021: definitief besluit

Op 6 juli 2021 verstuurt de MIVD het besluit waarin wordt besloten dat geen besluit wordt genomen voor wat betreft de VGB op VMN A en dat de VGB op VMN B van klager wordt ingetrokken.

De vertrouwensfunctie, die aanleiding gaf voor het aanvragen van het VGB op VMN A, is reeds in mei 2019 beëindigd. Klager heeft toentertijd aangegeven dat hij de ad-hoc inzet bij [afdeling] niet

langer kon combineren met zijn reguliere werkzaamheden. Daarmee viel de aanleiding voor het veiligheidsonderzoek op VMN A weg. Om die reden is dan ook geen besluit voor wat betreft het VGB op VMN A genomen.

3 september 2021: veiligheidsonderzoek VGB op VMN C

Op 3 september 2021 is klager aangemeld voor een VGB op VMN C. De mogelijkheid om te komen tot het verstrekken van een VGB op VMN C is tijdens verschillende interne overleggen aan bod gekomen, nog voordat een definitief besluit was genomen op de VGB op VMN A en B. In die overleggen kwam aan de orde dat verstrekking van een VGB op VMN C aan klager alleen mogelijk zou zijn als aan de functie – strikte – voorwaarden zouden zijn verbonden. Een medewerker van het ministerie van Defensie heeft vervolgens de voorwaarden geformuleerd. Op 8 december 2021 wordt de VGB op VMN C aan klager toegekend. In het besluit staan de voorwaarden opgesomd die voor de functie gelden.

Duur veiligheidsonderzoeken

Klager heeft in het kader van de ingediende klacht vragen bij de doorlooptijden van de verschillende besluiten. De doorlooptijd van de veiligheidsonderzoeken gezamenlijk is uiteindelijk meer dan 195 weken, terwijl de Wet op de veiligheidsonderzoeken een termijn noemt van acht weken. Klager heeft aan de afdeling klachtbehandeling verklaard dat het gehele proces, dat inmiddels al bijna vijf jaar duurt,² gevoelens van stress en onzekerheid heeft meegebracht. Dit heeft een enorme impact op hem en zijn gezin.

De afdeling klachtbehandeling heeft de MIVD gevraagd wat de reden is van de lange duur van het (eerste) veiligheidsonderzoek, namelijk van 3 oktober 2017 tot 6 juli 2021. De MIVD heeft hierover gezegd: “Onder meer de zorgvuldigheid met betrekking tot het veiligheidsonderzoek (vanwege de belangen die hierbij gemoeid zijn) naast de inspanningen om klager binnen Defensie te kunnen behouden (mede de overleggen op het departement hierover) hebben ertoe geleid dat het veiligheidsonderzoek langere tijd heeft geduurd.”

De afdeling klachtbehandeling is ermee bekend dat de UVO in de beginperiode van het veiligheidsonderzoek van klager kampte met (grote) achterstanden, waardoor veiligheidsonderzoeken lang(er)e doorlooptijden kenden.³ Dit gold des te meer voor aanvragen die nader onderzoek vereisten. Nader onderzoek is standaard voor veiligheidsonderzoeken op VMN A. Uit de gesprekken die de afdeling heeft gevoerd met medewerkers van verschillende afdelingen van de MIVD en van het ministerie van Defensie, volgt dat – in ieder geval vanaf oktober 2018 – de aanvraag van klager was belegd bij een medewerker.

² Klager is tegen beide besluiten in bezwaar gedaan, inmiddels loopt er een beroepsprocedure tegen het eerste besluit. De bezwaar- en beroepsprocedures blijven verder buiten beschouwing bij de behandeling van onderhavige klacht.

³ Zie hiervoor ook de beslissing op de klacht over het handelen van de MIVD van 20 november 2019, raadpleegbaar op www.ctivd.nl.

Uit het onderzoek van de afdeling klachtbehandeling volgt dat het onderzoek dat in het kader van de aanvraag voor de VGB op VMN A werd gedaan lang duurde, omdat het op momenten voor langere periodes stil lag. Dit is mogelijk te wijten aan de hiervoor genoemde achterstanden. Uit navraag is niet concreet gebleken dat tijdens werkoverleggen afspraken werden gemaakt over de te hanteren termijnen ten aanzien van het lopende veiligheidsonderzoek.

Toen het onderzoek eenmaal was afgerond, lag de vraag voor of de VGB op VMN B van klager behouden kon blijven. De besluitvorming hierover is een vertragende factor geweest. Vervolgens heeft het, nadat klager in januari 2020 het voorgenomen besluit ontving, anderhalf jaar geduurd tot er in juli 2021 een definitief besluit lag. Er lijkt niet een eenduidige reden te zijn waarom dit zo lang heeft geduurd, maar eerder een opeenstapeling van handelingen waarbij het alsmar niet lukte om tot een definitief besluit te komen. Ook in die periode was geen sprake van termijnbewaking en/of regelmatige bespreking op werkoverleggen over de voortgang. Gedurende het onderzoek van de afdeling klachtbehandeling werd duidelijk dat het ministerie van Defensie worstelde met enerzijds de veiligheidsaspecten gelinkt aan het besluit omtrent de VGB en anderzijds de rol als werkgever waarbij men graag klager als medewerker van Defensie wilde behouden. Het zoeken naar een oplossing waarbij klager 'binnen Defensie' kon blijven heeft enorm veel tijd in beslag genomen.

Uiteindelijk werd de oplossing gevonden in een functie binnen Defensie waarvoor klager een VGB op VMN C nodig had. Het veiligheidsonderzoek dat ten behoeve hiervan werd gedaan, duurde langer dan acht weken. Desgevraagd geeft de MIVD aan dat de overschrijding van de termijn van het veiligheidsonderzoek op VMN C te wijten is aan het 'on hold' zetten van afronding van het onderzoek in verband met het contact met het ministerie van Defensie. Medewerkers van het ministerie van Defensie gaven aan dat de vertraging bij de afronding van deze VGB te wijten was aan de tijd die gemoeid was met het administratief inregelen van de functie van klager op VMN C. Dit vergde volgens hen maatwerk. Door dit maatwerk was de functie nog niet gereed toen de wettelijke termijn, waarbinnen het veiligheidsonderzoek moet zijn afgerond, was verstreken.

Informatievoorziening over stand van zaken veiligheidsonderzoeken

Volgens klager is er sprake van een compleet gebrek aan reflectie door het ministerie van Defensie en de MIVD over de veiligheidsonderzoeken van klager. Volgens klager is er jegens hem sprake geweest van een gebrek aan en tegenstrijdige berichtgeving.

Afgezien van de door of namens klager geïnitieerde contactmomenten (zoals vragen per e-mail over de stand van zaken of reactiebrieven op ingebrekestellingen) zijn tijdens het eerste veiligheidsonderzoek vier contactmomenten geweest tussen klager en de MIVD:

- Op 28 november 2017 is een verdragingsbericht gezonden, welke klager stelt niet te hebben ontvangen;
- Op 24 april 2020 vond – op verzoek van klager – een zienswijzegesprek plaats;
- Op 17 juni 2020 belde het teamhoofd van de UVO met klager; en
- Op 16 september 2020 vond een gesprek plaats tussen klager, vergezeld door zijn juridisch adviseur van de vakbond, en onder meer de PSG Defensie, een medewerker van

het Bureau Secretaris-Generaal en de Landsadvocaat. Tijdens dit gesprek is aan klager de oplossing voorgesteld een functie, waarvoor geen VGB op VMN B benodigd is, te gaan bekleden. Klager heeft dit gesprek als te eenzijdig en weinig constructief ervaren.

Met betrekking tot het veiligheidsonderzoek op VMN C is één contactmoment geïnitieerd vanuit de MIVD:

- Op 26 oktober 2021 is een voortgangsbericht aan klager verstuurd.

De afdeling klachtbehandeling constateert dat veel van de door klager geïnitieerde contacten zien op de stand van zaken van zijn veiligheidsonderzoeken. Naast berichten aan de UVO, heeft klager ook veel andere betrokkenen hierin om bijstand gevraagd. De reactie die klager hierop ontving was, kort gezegd, dat het onderzoek nog liep en dat er geen verdere mededelingen konden worden gedaan.

Derde veiligheidsonderzoek op VMN C tussen januari en september 2020

Volgens klager zou er ook nog een derde veiligheidsonderzoek zijn geweest, tevens op VMN C. Dit bleek volgens klager uit informatie in een intern Defensiesysteem. Dit veiligheidsonderzoek zou volgens klager van januari 2020 tot september 2020 hebben gelopen en niet tot een besluit hebben geleid. De vermelding van het betreffende veiligheidsonderzoek in het betreffende Defensiesysteem was overigens volgens klager na enige tijd ook weer verdwenen.

De afdeling klachtbehandeling heeft in het systeem waarvan de UVO gebruikmaakt geen registratie van of gegevens over een dergelijk onderzoek VGB op VMN C vóór september 2021 (toen het geregistreerde onderzoek VGB op VMN C is gestart) gevonden. Ook uit de gesprekken die de afdeling klachtbehandeling heeft gevoerd met medewerkers is niet gebleken dat een dergelijk onderzoek zou hebben plaatsgevonden. De afdeling klachtbehandeling stelt op basis van het voorgaande vast dat dit onderzoek in de praktijk niet door de MIVD is uitgevoerd.

Beoordeling van de klacht

Op grond van artikel 124, eerste lid, Wiv 2017 beoordeelt de afdeling klachtbehandeling of door de AIVD en de MIVD behoorlijk is gehandeld.

Duur veiligheidsonderzoeken

Ten eerste klaagt klager over de duur van de afwikkeling van zijn veiligheidsonderzoeken. De beslistermijn op de aanvraag van een VGB is maximaal acht weken, tenzij deze termijn wordt opgeschort om nadere gegevens te verkrijgen (art. 6 Wet Veiligheidsonderzoeken).

De aanvraag van klager om een VGB op VMN A heeft uiteindelijk gelopen van 3 oktober 2017 tot 6 juli 2021. In totaal heeft het bijna vier jaar geduurd voordat klager een beslissing op diens aanvraag ontving. Daarmee is zowel de wettelijke termijn als de redelijke termijn ruim overschreden. Het argument van de MIVD dat deze lange duur te wijten is aan "onder meer de zorgvuldigheid met betrekking tot het veiligheidsonderzoek (vanwege de belangen die hierbij gemoeid zijn) naast de inspanningen om klager binnen Defensie te kunnen behouden", acht de

afdeling klachtbehandeling niet overtuigend. Hoewel de zeer lange duur van het veiligheidsonderzoek deels te verklaren valt doordat gezocht is naar mogelijkheden om klager binnen Defensie te behouden, biedt dit gelet op de zeer lange periode geen rechtvaardiging van de lange duur van het veiligheidsonderzoek en de besluitvorming hieromtrent. Tijdens het onderzoek is ook gebleken dat er op geen enkele wijze termijnbewaking heeft plaatsgevonden, behalve als het dossier van klager onderwerp was van een (besluitvormend) overleg. De afdeling klachtbehandeling wijst erop dat het tijdig nemen van een besluit ook onderdeel is van zorgvuldigheid (en behoorlijkheid). De complexiteit van het dossier van klager billijkt enige uitloop, maar de afdeling klachtbehandeling heeft geen feiten gevonden die een doorlooptijd van bijna vier jaar rechtvaardigen.

Na het besluit tot intrekking van het VGB op VMN B, is klager aangemeld voor een VGB op VMN C. Dit onderzoek heeft geduurd van 3 september 2021 tot 8 december 2021, hoewel de wettelijke beslistermijn hiervoor op 29 oktober 2021 verliep. Op 26 oktober 2021 is aan klager een voortgangsbericht gestuurd, waarin werd opgenomen dat de wettelijke termijn zou worden overschreden. Hierin werd een nieuwe termijn gesteld waarbinnen zou worden beslist (14 december 2021). Uiteindelijk heeft de MIVD binnen deze termijn een beslissing aan klager verstuurd. Op 8 december 2021 is de VGB op VMN C verstrekt. De reden waarom het veiligheidsonderzoek niet binnen de termijn van acht weken kon worden afgerond had te maken met het administratief inregelen van de functie van klager op het gepaste veiligheidsmachtigingsniveau en het formuleren van de bijbehorende voorwaarden.

De afdeling klachtbehandeling neemt hierbij tevens in ogenschouw de doorlooptijd van de VGB op VMN A, dan wel B. Immers is het onderzoek op VMN C een direct uitvloeisel van de eerder ingetrokken VGB op VMN B. Nader onderzoek hoefde bijna niet plaats te vinden, omdat vrijwel alle – voor het veiligheidsonderzoek – relevante gegevens al bekend waren, vanwege het proces dat zich daarvoor had afgespeeld. De reden waarom het onderzoek langer duurde was dan ook niet gelegen in het veiligheidsonderzoek zelf of de besluitvorming daarover, maar had een andere reden (waarover niet aan klager was gecommuniceerd). In dat opzicht heeft het veiligheidsonderzoek ten behoeve van de VGB op VMN C te lang geduurd. Dat de functie waarvoor dit VGB werd aangevraagd niet op tijd administratief was ingeregeld, acht de afdeling klachtbehandeling dan ook geen behoorlijke reden om de besluitvorming omtrent de VGB uit te stellen. Te meer omdat het al langere tijd onderwerp van gesprek was wat voor functie klager zou gaan bekleden.

De afdeling klachtbehandeling komt, gelet op het hiervoor genoemde, tot de conclusie dat het gehele proces van beide veiligheidsonderzoeken te lang heeft geduurd. Door de MIVD en het ministerie van Defensie is dan ook in strijd met de behoorlijkheidsnormen 'voortvarendheid' en 'betrouwbaarheid' gehandeld. De afdeling klachtbehandeling beoordeelt de klacht voor wat betreft de duur van de afwikkeling van de veiligheidsonderzoeken gegrond.

Communicatie omtrent veiligheidsonderzoeken

Klager beklaagt zich over de (gebrekkige en onjuiste) informatievoorziening rondom zijn veiligheidsonderzoeken.

Met betrekking tot het veiligheidsonderzoek op VMN A is er in de periode tussen 28 november 2017, toen een vertragingsbericht is uitgestuurd, en het versturen van het voorgenomen besluit op 28 januari 2020 – meer dan twee jaar – door de MIVD niet (proactief) contact gezocht met klager. De berichten die klager wel kreeg – normaliter nadat hij daarover zelf het contact initieerde – waren algemeen van aard. Dit betrof het bericht dat het onderzoek nog liep. Ook heeft klager meermaals onjuiste informatie ontvangen over wanneer dit onderzoek zou worden afgerond. Hier wreekt zich dat er geen vorm van termijnbewaking was tijdens het gehele proces. Het bericht aan klager over de termijn van afronding van het onderzoek leidde niet tot het instellen van een termijnbewaking of een andere vorm van controle houden over het verdere vervolg van de voorbereiding van het besluit. Dit weliswaar op een aantal momenten na, waarin het voorgenomen besluit onderwerp van gesprek was en er steeds op volgende overleggen nader over werd gesproken aan de hand van nieuwe inzichten. Tot definitieve besluitvorming kwam het niet op die overleggen. Ook de (vele) contacten die klager over de jaren inzette om inzicht te verkrijgen in de status van zijn veiligheidsonderzoek en het aandringen tot afronding ervan, zijn niet effectief gebleken in het versnellen of tenminste onder controle houden van het besluitvormingsproces.

Hoewel de termijnoverschrijding van het onderzoek op VMN C beduidend korter is, bestond bij klager de verwachting dat dit onderzoek binnen zeer korte termijn zou zijn afgerond. Dit gelet op het onderzoek en de naslagen die reeds zijn uitgevoerd. De MIVD had, gelet op het proces dat zich ervoor had afgespeeld, (proactief) contact moeten zoeken met klager om hem de redenen van de termijnoverschrijding toe te lichten. Dan had klager beter geweten waar hij aan toe was.

De afdeling klachtbehandeling van de CTIVD merkt op dat de behoorlijkheidsnorm van een 'goede informatieverstrekking' door de MIVD niet is nageleefd. De afdeling klachtbehandeling heeft er begrip voor dat in de berichten aan klager niet kan worden vooruitgelopen op de uiteindelijke uitkomst van het onderzoek. Van de MIVD had echter een actievere houding verwacht mogen worden in de informatievoorziening jegens klager. Bijvoorbeeld door hem periodiek zelf te benaderen. Hiermee kan worden voorkomen dat verkeerde verwachtingen worden gewekt, maar ook eventuele gevoelens van onzekerheid en stress kunnen worden weggenomen.

Gelet op het hiervoor genoemde, is door de MIVD in strijd met de behoorlijkheidsnorm van een 'goede informatieverstrekking' gehandeld. De klacht is gegrond voor wat betreft de (gebrekkige en onjuiste) informatievoorziening van de MIVD en de minister van Defensie aan klager over de veiligheidsonderzoeken.

Derde veiligheidsonderzoek op VMN C in september 2020

Tot slot stelde klager aan de orde dat er een veiligheidsonderzoek op VMN C, zonder zijn instemming, was gestart en ook weer gestopt. De afdeling klachtbehandeling is van oordeel dat het klachtonderdeel over het vermeende veiligheidsonderzoek in 2020 op VMN C een feitelijke grondslag ontbeert.

Oordeel van de afdeling klachtbehandeling van de CTIVD

De afdeling klachtbehandeling is van oordeel dat de MIVD zowel met betrekking tot de duur van het veiligheidsonderzoek op VMN A en het veiligheidsonderzoek op VMN C als met betrekking tot de informatievoorziening rondom deze twee veiligheidsonderzoeken *niet behoorlijk* hebben gehandeld en verklaart de klacht gegrond.

Voor wat betreft het veiligheidsonderzoek op VMN C dat volgens klager in het Defensiesysteem stond, ontbeert de klacht een feitelijke grondslag.

De klacht is daardoor gedeeltelijk gegrond.

Aanbevelingen

De afdeling klachtbehandeling heeft tijdens de behandeling van onderhavige klacht gezien dat termijnbewaking en procesbeheer op verschillende momenten ontbrak. Hierdoor heeft het gehele proces van beide veiligheidsonderzoeken onnodig lang geduurd en is klager niet adequaat geïnformeerd.

De afdeling klachtbehandeling beveelt de MIVD en het ministerie van Defensie aan om veiligheidsonderzoeken die vanwege veiligheidsaspecten een bepaalde complexiteit kennen centraal aan te sturen. Vanuit de centrale aansturing kan dan regie worden gehouden over het proces en kunnen de termijnen worden bewaakt.

De afdeling klachtbehandeling benadrukt dat de belangen van betrokkene niet uit het oog mogen worden verloren. Het is van belang om periodiek proactief contact te zoeken met betrokkene. De informatievoorziening dient tijdig, uniform en gecoördineerd plaats te vinden. Een goede informatievoorziening is niet alleen van belang om betrokkene goed te kunnen informeren over de stand van zaken, maar ook om te horen welke belangen op dat moment spelen voor betrokkene. Wanneer sprake is van belangen waarop actief kan worden gehandeld, dan moet de MIVD en/of het ministerie van Defensie dat ook doen.

De afdeling klachtbehandeling van de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, 28 september 2022,

mr. A. Stehouwer (voorzitter)

mr. A.M. Zwaneveld

mr. E. Kok